

Rörelser i den mediala offentligheten -

En studie av de nya sociala rörelsernas mediebild under protesterna i Göteborg juni 2001.

Eigil Söderin
Ylva Johansson

Abstract

This thesis highlights the complex relationship between social movements and the mass media. The new social movements really have to struggle to get access to the media sphere, often enforced to use spectacular media strategies, and at the same time maintain their political messages. This struggle gives us reason to question the liberal notion of the media as a neutral arena for political communication and debate. In fact we argue that the media industry should be seen as a powerful actor and that the mass media serves to maintain and enforce an ideology that serves the political and economic elites in the liberal capitalist democracy. The Social movements that seek to question these elites and present an alternative, as they did during the EU-meeting in Gothenburg 2001, quite clearly gets far from neutral media image of the political actions taking place instead they are portrayed as violent or associated with violence and not presented as legitimate or believable political subjects.

Nyckelord: new social movements, media, Gothenburg, ideology.

Innehållsförteckning

1 Inledning	2
1.1 Syfte och problemformulering.....	2
1.2 Disposition.....	3
2 Teoretiska utgångspunkter	4
2.1 Vetenskapsteori.....	4
2.2 Ideologi.....	5
2.2.1 Marx ideologibegrepp.....	5
2.2.2 Thompsons ideologibegrepp.....	6
2.2.3 Ideologiska tekniker.....	7
2.3 Medierna och samhället.....	7
2.3.1 Propagandamodellen.....	8
2.3.2 Medielogiken.....	10
2.3.3 Makten över dagordningen.....	10
2.4 Sociala rörelser och media.....	11
2.4.1 Nya rörelser.....	11
3 Metod	13
3.1 Val av fall.....	13
3.1.1 Avgränsningar.....	14
3.2 Kvalitativ granskning.....	15
3.2.1 Kritisk ideologianalys.....	15
3.3 Operationalisering.....	16
4 Protesterna i Göteborg 2001	17
4.1 Övergripande analys av materialet.....	17
4.2 Analytiska kategorier.....	18
4.2.1 Ideologi och politik.....	18
4.2.2 Dialog och debatt.....	19
4.2.3 Demonstration och konfrontation.....	20
5 Avslutande diskussion	23
6 Referenser	26
6.1 Artiklar.....	28
6.2 Empiriskt material.....	29

1 Inledning

Media i sin roll som både granskare av makten och som en arena för politisk debatt utgör en viktig funktion i den moderna liberala demokratin. För att denna funktion ska uppfyllas krävs en rättvis och opartisk spegling av samtliga politiska aktörer som deltar i den offentliga debatten (Hertog & McLeod, 1995:1ff). Medias spegling av verkligheten spelar en viktig roll i hur vi som medborgare ser på politik och politiska aktörer. Dessutom kan media sägas sätta normen för vad som anses vara viktigt och angeläget. I den meningen har medier en avgörande funktion i hur medborgarna i en demokrati tar ställning till politiska frågor, därmed finns det en tydlig koppling mellan mediernas funktionssätt och hur demokratin fungerar (Nilsson 2001:139f, SNS 2005:9, Strömbäck 2000:199ff).

Sociala rörelser, som ofta har begränsade resurser och dessutom verkar utanför den formella politikens sfärer, är beroende av mediebevakningen för att nå ut till den breda massan (Hellström & Åkerström, 2001:79). Mediernas spegling av politiska händelser har förvandlat nyhetsjournalistikens natur till en fråga av hög politisk vikt. Huruvida journalisternas skildringar lever upp till idealen om neutral och oberoende nyhetsbevakning har hamnat i fokus (Esaiasson och Håkansson 2002: 142f). En del medieforskare menar att det finns en tendens inom media att särbehandla vissa politiska aktörer och främja vissa politiska och ekonomiska intressen (McQuail, 2000:487f, Chomsky & Herman, 1988). Vad det gäller sociala rörelser visar studier i USA och England att desto radikalare en social rörelse är desto större är risken att media ger en negativ bild av rörelsens politik och aktioner (Hertog & McLeod, 1995:1f). Denna uppsats utgår från en syn på sociala rörelser som en viktig politisk aktör i vitaliserandet och utvecklingen av den liberala demokratimodellen. Sociala rörelser kan föra in viktiga frågor på den politiska dagordningen och utgöra ett alternativ till de formella politiska forumen (Eschle, 2001).

Uppsatsens centrala problematik ligger i det komplexa förhållandet mellan sociala rörelser och media och därigenom till samhället i stort. Denna problematik innefattar maktförhållanden i samhället som begränsar och i vissa fall förhindrar en jämlik debatt, utrymme och gestaltning i den mediala offentligheten.

1.1 Syfte och problemformulering

Denna studie ämnar ifrågasätta och problematisera föreställningen om den svenska pressen som opartiska granskare och medierna som en arena för jämbördig politisk debatt. Genom en kritisk analys av medias spegling av sociala rörelser vill vi visa på de strukturer i mediasystemet och i samhället i stort som

begränsar demokratin och bidrar till vidmakthållandet av maktstrukturer. Genom en jämförelse mellan DN:s mediebild och alternativ media utanför mediasystemet tror vi oss kunna visa på en vinklad bild av sociala rörelser. Denna vinklade bild är kopplad till att de sociala rörelserna, med sin struktur och politik, utmanar dominerande institutioner och intressen i samhället och därmed också inom mediasystemet. Denna studie kommer att utgå från följande frågeställningar:

- I vilken grad går det att återfinna en ideologisk vinkling i medias spegling av sociala rörelser?
- Finns det någon koppling mellan den sociala rörelsens politik och dess mediebild?

1.2 Disposition

Uppsatsens upplägg är följande: I kapitel 2 inleder vi med en vetenskapsteoretisk genomgång för att sedan gå vidare till att redogöra för det ideologibegrepp som utgör grunden för uppsatsens teoretiska bygge. Därefter i 2.3 tar vi vår utgångspunkt i mediernas teoretiska uppgift för att sedan genom propagandamodellen, presenteras i kapitel 2.3.1, visa på kritik mot den liberala medieideologin. Propagandamodellen kompletteras sedan med två andra andra medieteorier medielogiken i kapitel 2.3.2 och dagordningsteorin i kapitel 2.3.3. Därefter relateras dessa medieteorier till de nya sociala rörelserna framväxt i kapitel 2.4. I metodkapitlet läggs det textanalytiska ramverket upp som sedan appliceras i den efterföljande empiriska analysen som i sin tur ligger till grund för den avslutande diskussionen i kapitel 5.

2 Teoretiska utgångspunkter

Vi har utgått från ett brett tvärvetenskapligt angreppssätt där vi har försökt att inkludera såväl statsvetenskaplig, sociologisk teori samt studier i media- och kommunikationsvetenskap. Detta breda angreppssätt anser vi bidrar till att förstärka och nyansera det teoretiska ramverket. Detta analytiska ramverk använder vi oss av för att conceptualisera de strukturella förutsättningarna i de fallstudier som lyfts fram i empirin. Länken mellan teori och empiri kommer att utgöras av kritisk teori där de strukturella förutsättningarna, i samhället i allmänhet och i mediasystemet i synnerhet, som ger upphov till generella tendenser och sätter ramverken för individens agerande. Det teoretiska bygget inleds med en vetenskapsteoretisk diskussion för att ge den teoretiska konstruktionen en stabil grund.

2.1 Vetenskapsteori

Den vetenskapsteoretiska grund som uppsatsen bygger sitt teoretiska ramverk på utgår från vad bland annat Bhaskar benämner kritisk realism. Den traditionella marxismen grundar sig i antagandet om en objektiv verklighet utanför vårt medvetande, dvs. en realistisk ontologi (Marsh & Stoker 2002:30), och en realistisk epistemologi som utgår från att det direkt observerbara ofta kan vara missledande och att samhället själv genererar dessa illusioner (Ibid. 2002:159f, Barry 1995:316). Enligt det marxistiska forskningsidealet, har samhällsforskaren som sin uppgift att på djupet penetrera sina observationerna för att identifiera underliggande kausala samband mellan samhälliga fenomen (Gamble et. al , 1999:114). Den moderna marxistiska tankeskolan utgör idag en omfattande samling teoriinriktningar som mer eller mindre utgår från den klassiska marxismen (Marsh & Stoker, 2002:153ff). Den tradition som hade sina rötter i den klassiska marxismen och utvecklades under ledning av Horkheimer i Frankfurtskolan brukar inräknas under samlingsnamnet kritisk teori. Teoretikerna i Frankfurtskolan vände sig mot de mer deterministiska tolkningarna inom den marxistiska tankeskolan och försökte rekonstruera de klassiska marxistiska teorierna. Deras kritik riktar sig främst mot de positivistiska dragen inom marxistisk teori och mot exkluderandet av icke-ekonomiska faktorer i sina teorier. Centralt i tankeskolan ligger föreställningen om det relevanta med ett normativt ställningstagande i förhållande till vetenskapen. Att vara förment objektiv är ofta att indirekt ta ställning för den rådande ordningen och de existerande maktförhållandena (Barry, 1995:320).

2.2 Ideologi

Sociologen John B. Thompson, som har sitt ursprung i kritisk teori, gör en klar distinktion mellan *den neutrala* och *den kritiska* definitionen av begreppet ideologi. Thompson utgår från det Marxistiska ideologibegreppet via kritiska teoretiker som Horkheimer och Habermas för att till slut lansera en egen definition av begreppet. En definition som han menar är mindre bunden till klassisk marxistisk teori och är mer knuten till den medialiserade nutiden och som tar mer hänsyn till samtliga former av dominans över en grupp eller enskilda aktörer (Thompson, 1990:56ff).

“The analysis of ideology, according to the conception which I shall propose, is primarily concerned with the ways in which symbolic forms intersect with relations of power. It is concerned with the ways in which meaning is mobilized in the social world and serves thereby to bolster up individuals and groups who occupy positions of power. Let me define this focus more sharply [...] to study ideology is to study the ways in which meaning serves to establish and sustain relations of dominations” (kursivering i original Thompson, 1990:56).

Thomsons omdefiniering av ideologibegreppet syftar till att bibehålla den kritiska betydelsen av begreppet och på detta sätt knyta ideologianalysen till att inte enbart en innebära en analys av ideologi enligt den neutrala definitionen, som ett system av idéer. Thomsons analys knyter således begreppet ideologi till att belysa frågor kring makt och dominans i samhället.

2.2.1 Marx ideologibegrepp

Den klassiska marxistiska definitionen av ideologi överensstämmer delvis med Thomsons ideologibegrepp. Men Thompson ser sig kunna spåra tre olika betydelser av begreppet hos Marx. Den första betydelsen av ideologibegreppet hos Marx beskriver Thompson med konceptet *falskt medvetande*, som kort kan definieras som att idéer, moral, politisk legitimitet och laglydighet ses, inte i sin sociala, historiska och materiella kontext, utan som konstanta och naturgivna. Marx menade att förståelsen av samhället hade inverterats och att samhällets idéer, styrelsesätt, lagar och värderingar härrörde från vilka positioner individer hade i den sociala organisationen av produktionsprocessen. Det rådande produktions sättet bestämde således överbyggnadens idéer och lagar (ibid. s. 125). Det andra *klassrelaterade* ideologibegreppet hos Marx kan, enligt Thompson, förklaras som att de dominerande idéerna i ett samhälle alltid är den dominerande klassens idéer. Ideologin i samhället består av att klassrelationer framställs på ett missvisande sätt så att beskrivningen av klasserna och deras positioner inte uttrycks som de faktiskt är utan istället feltolkas och förvanskas dessa relationer så att de överensstämmer med den härskande klassens intressen (ibid.)

Den tredje betydelsen som Thompson härleder från Marx, ett begrepp som Marx inte explicit uttalat i sina texter men som Thompson menar ligger latent i

betydelsen av texterna, är *det latent ideologibegreppet*. Thompson beskriver det som:

“Ideology is a system of representations which serves to sustain existing relations of class domination by orientating individuals towards the past rather than the future, or towards images and ideals which conceal class relations and detract from the collective pursuit of social change” (ibid., s. 168).

Marx skriver, menar Thompson, om seglivade föreställningar eller symboliska konstruktioner som inte kan relateras till de två tidigare ideologibegreppen, basen eller klassrelationer. Enligt Thompson så lever dessa symboliska konstruktioner med en viss autonomi från samhällets materiella utveckling, det kapitalistiska systemet och en viss autonomi även från klassrelationer.

2.2.2 Thompsons ideologibegrepp

Studiet av ideologi och dess mekanik är, enligt Thompson, det sätt på vilka symboliska konstruktioners mening verkar för ett etablerande eller vidmakthållande av ett dominansförhållande. Endast genom att undersöka förhållandet mellan mening och makt i det aktuella fallet kan man undersöka det sätt som symboliska fenomen, som bilder eller texter, hjälper till att etablera eller upprätthålla dominansförhållanden. Thompson betonar att dessa symboliska konstruktioner nödvändigtvis är falska, utgörs av illusioner eller är medvetna manipulationer. Vidmakthållandet är ofta mer subtilt och kan innebära att dölja eller maskera sociala relationer och händelser genom att återge fakta felaktigt eller vantolka situationer. I relation till Thompsons definition av ideologibegreppet är det tillräckligt med ett klargörande att symboliska konstruktioner, i det här fallet artiklar, i den aktuella kontexten etablerar eller vidmakthåller ett dominansförhållande i samhället, för att kalla dessa ideologiska. (ibid., s. 58). Thompson menar att vi kan tala om dominans när:

”[...] when established relations of power are 'systematically asymmetrical', that is, when particular groups of agents are endowed with power in a durable way which excludes, and to some significant degree remains inaccessible to, other agents or groups of agents, irrespective of the basis upon which such exclusion is carried out.” (Thompson, 1990:59).

Thompson menar att de symboliska representationerna har bland annat olika *intentionella* aspekter där upphovsmannen till de symboliska konstruktionerna en avsikt med sin text eller bild. Han eller hon vill förklara, klarlägga, visa på, fördöma, försvara eller påverka någon om något i ett visst hänseende. Sedan pekar Thompson på de *strukturella aspekter* som inverkar på de symboliska former som relaterar till att konstruktionerna ingår i en artikulerad struktur. Konstruktionerna tillskrivs mening som bildas genom ords förhållande till varandra och till bilder i den kontext de befinner sig i. Slutligen pekar Thompson på de *referentiella* och de *kontextuella* aspekterna. Symboliska konstruktioner refererar till något objekt eller subjekt, en händelse, fakta, eller en rörelse som hänger ihop och bedöms mot bakgrund av en sociala kontexten (ibid., s. 137f).

2.2.3 Ideologiska tekniker

Thompson talar om flertalet olika ideologiska tekniker för att genom uttryckandet av symboliska konstruktioner i medierna skapa konsensus kring vissa perspektiv och därmed exkludera alternativa världsbilder. Thompson visar på en rad exempel på olika former av ideologiska tekniker. I många av de begrepp som vi använder finns det en öppenhet i och obestämd vaghet i begreppens betydelser. Denna obestämdhet kan användas av ideologiska skäl genom en *förskjutning* av betydelsen hos begrepp för att säkerställa dominans och maktintressen (Thompson, 1990:63). Betydelsen hos begrepp som aktivist eller utomparlamentarisk, som representerar utmanande ideologier, kan komma att förskjutas till att missgynna och säkerställa dominans. En närbesläktad teknik är Thompsons *demoniseringsbegrepp* som i relation till protesterna i Göteborg är mycket intressant. En särskilt effektiv ideologisk teknik är att *demonisera* de som utmanar den förhärskande ideologin. Genom att tillskriva ”de andra” negativa egenskaper tex. att beskriva demonstranter som ligister och våldsvärkare. Thompson talar också om *symbolisering* som ett sätt att, genom användandet av symboliska referensrammar, bygga upp identiteter kring de rådande maktförhållandena. *Differentiering* är den sista ideologiska tekniken och syftar till betoning av olikheter för att på så sätt frambringa skillnader och uppdelningar och därmed försöka splittra grupper och rörelser med kollektiva intressen (ibid., s. 64).

2.3 Medierna och samhället

Enligt pressutredningen 1994 har de svenska medierna tre övergripande samhällsfunktioner; Informations-, Gransknings- och forumsuppgiften. Medierna uppfyller en viktig funktion att förse medborgarna med opartisk information så att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor. Media ska också som självständiga aktörer verka som granskare av politiska såväl som ekonomiska makthavare. Och slutligen som forum med uppgiften att låta olika åsikter och kulturyttringar komma till tals på ett rättvist sätt (SOU 1995:37, s 159).

Att media uppfyller krav på saktighet och korrekthet ses alltså som en förutsättning för att medborgarna i sin tur skall kunna uppfylla sitt ansvar såsom informerade deltagare i det demokratiska beslutsfattandet. De normer som existerar för att detta ansvar ska förverkligas finns uttryckt i de etiska reglerna för press, TV och radio, vilket utgör vad som kan sägas vara god publicistisk sed. Förutom krav på korrekthet ställs här krav på en pluralistisk hållning samt en kritisk hållning till källor. Dessutom skall man, enligt denna norm, avstå från publicering om inte ett uppenbart allmänintresse föreligger, samt respektera den personliga integriteten. De pressetiska spelreglerna kan sammanfattas med begrepp som: korrekthet, källkritik, allsidighet eller mångfald (SNS, 2005:115).

2.3.1 Propagandamodellen

Två forskare som minst sagt kritiserat föreställningen om medierna som neutrala aktörer är Noam Chomsky och Edward S. Herman. I deras uppmärksammade bok *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media* undersöker de massmediernas funktionssätt i den moderna kapitalistiska demokratin. De går så långt som att kalla medierna för propagandamaskiner och att medierna producerar samtycke kring dominerande maktintressen. Författarna menar att massmedia stödjer det som de kallar för ”the special interests that dominate the state and private property” och att detta mediasystem som är privatägt och som står utom officiell censur från myndigheter är mycket mer effektivt (Chomsky & Herman, 1988:xif). Chomsky & Herman bygger vidare och utvecklar Walter Lippmans tes i den klassiska mediekritiska boken *Public opinion*, där han ser medias funktion i den liberala demokratin som en del i kontrollen av en allmän opinion (Lippmann, 1922).

“The model does suggest that the mainstream media, as elite institutions, commonly frame news and allow debate only within the parameters of elite perspectives; and that when the elite is really concerned and unified, and/or when ordinary citizens are not aware of their own stake in an issue or are immobilized by effective propaganda, the media will serve elite interests uncompromisingly” (Herman, 2003).

Att informationen som förmedlas utgörs av korrekta fakta är av underordnad betydelse jämfört med vilken uppmärksamhet och utrymme informationen ges. Dvs hur en nyhet vinklas, vilka röster som släpps fram och hur information prioriteras, dvs vad som anses vara en nyhet. Enligt propagandamodellen illustreras mediernas maktstrukturer och det strukturella urvalet genom en rad filter som all information måste passera igenom innan informationen sänds ut som nyheter. De menar att mycket av denna censur i stor utsträckning utgörs av självcensur på redaktionerna och av den enskilde reportern/journalisten (Chomsky & Herman, 1988:10f).

Ägarkoncentration och vinstmotiv: Privat ägda medier har ett ansvar inför sina aktieägare att fokusera på vinstskapande verksamhet, det är den grundläggande principen för såväl aktiebolag som för medieföretagen (Chomsky & Herman, 1988:7).

Annonsoberoende: Idéer som på allvar ifrågasätter konsumtionssamhällets ideal kan aldrig spridas via medier. Journalisten Tomas Lappalainen, liksom Chomsky och Herman, ifrågasätter de annonsfinansierade tidningarnas oberoende från marknadskrafterna och gör liknelsen mellan kommunalråd och redaktörer:

”Svenska dagstidningar finansieras av upp till 65 procent av annonsinkomster. Redaktörerna säger sig inte påverkas av finansiärerna. Vem skulle tro att ett kommunalråd, som anställdes av näringslivet för miljontals kronor, skulle förbli oberoende?” (Lappalainen, 2001:201f, jmf SNS, 2005:83f).

Behovet av källor: Nyhetsjournalister är beroende av samarbetsvilliga källor som snabbt kan förse dem med nyheter vilket leder till symbiotiska förhållanden med mäktiga institutioner, politiker och näringslivet. En alltför kritisk granskning

riskerar att leda till att journalisterna mister denna kontakt med viktiga nyhetsförmedlare, vilket i sin tur leder till att granskningarna håller sig ”på mattan”.

Spärreld eller negativ påverkan: Författarna använder krigstermen för att illustrera den disciplinerande effekt mäktiga medieföretag har på oönskade konkurrenter. Tidningar eller journalister som går utanför mallen för vad som anses vara accepterat av mäktiga grupper i samhället kan med olika former av påtryckningar påverkas för att de ska rätta in sig i ledet. Obekväma journalister kan till exempel ges sämre karriärmöjligheter eller i vissa fall utsättas för hot för att inte hota vissa gruppers intressen (Chomsky & Herman, 1988:2).

Antikommunism som kontrollmekanism/okritisk tro på marknadsliberalismen: Chomsky och Herman konstruerade propagandamodellen i en amerikansk kontext mitt under kalla kriget i en tid då skrällen för kommunismen genomsyrade det amerikanska samhället (Josefson, 2001:194). I en artikel som Herman skrev 2003 bemöter han sina kritiker samtidigt som han argumenterar för att den ekonomiska utvecklingen under det senaste decenniet har ökat modellens appliceringsmöjligheter. Modellens första och andra filter – ägande och annonsering - menar Herman har, i relatione till ekonomiska utvecklingen, ökat propagandamodellens relevans. I artikeln menar Herman att modellens femte filter, antikommunismen, numera har ersatts av vad han kallar ”en okritisk tro på marknadsliberalismen” (vår översättning, Herman 2003).

Propagandamodellens strukturella fokus som monistiskt reducerar mediasystemets inre mekanik till dess makt- och ägarstruktur ger mycket lite utrymme till förklaringar som tar hänsyn till aktörens, den enskilde journalisten, roll och situation. Modellens teoretiska ursprung menar Jeffrey Klaehn har sitt ursprung i vad han kallar klassisk marxistisk teori.

”[...] the fundamental assumptions which underlie its overall conceptual framework are so thoroughly wedded to the system of social organization imagined by classical Marxian theory” (Klaehn, 2002:381).

Propagandamodellen har också kritiserats av Pierre Bourdieu som menar att:

”[...] man kan till exempel inte förklara hur TF1 fungerar ur det blotta faktum att kanalen ägs av Bouygues. [...] Det finns en typ av brådstörtad materialism, med rötter i den marxistiska traditionen, som ingenting förklarar, som fördömer utan att klarlägga” (Bourdieu, 2000:59).

Propagandamodellen fokuserar i första hand på urvalet av nyheter och åsikter och inte så mycket på vinklingar av nyheter. För att kunna förstå vad som påverkar mediernas innehåll i relation till hur sociala rörelser speglas menar vi att propagandamodellen, trots sina brister och tillkortakommanden, behandlar en del viktiga aspekter men att det krävs kompletterande förklaringsmodeller. Den står inte stadigt nog för sig själv.

2.3.2 Medielogiken

De strukturella förhållanden som direkt påverkar innehållet i media får som konsekvens att vissa bilder föredras framför andra bilder, vilket leder till ett minskat utbud av alternativa världsbilder (Gitlin, 1980:257). Gitlin menar att sociala rörelsers mediebild, under tex. EU-toppmötet i Göteborg, beror på mediernas arbets sätt. Vi menar, i enlighet med Chomsky & Herman, att det enbart är en del av förklaringen och att det finns strukturella förklaringar till vad som påverkar journalisters arbetsförhållanden.

Vi menar att sociala rörelser, och då speciellt rörelser som kritiserar politiska och ekonomiska makthavare, strukturellt missgynnas. Mediernas nyhetsvärdering och hur nyheter vinklas påverkas till stor del av de kulturella och strukturella förhållanden som journalister och redaktioner verkar under (Smith et al, 2001:402).

Kampen om en plats i det begränsade medieutrymmet är hård och nyheter har under de senaste decennierna tenderat att bli allt mer sensationsartade, med följden att korta och ytliga nyheter föredras framför längre och kontextuella nyheter (Gamson et al, 1992:375f). Den sk medielogiken styr vad som blir en nyhet och hur den presenteras i det mediala sammanhanget, vilket betyder att nyhetsvärderingen är statisk och därmed är vad som blir en nyhet relativt förutsägbart (Hellström & Åkerström, 2001:79f).

Medielogiken innebär ofta att samhälliga företeelser återges i en dikotomiserad medieversion. Dessa ”svartvita” bilder gör det ofta svårt för mottagaren att bilda sig en mer nyanserad bild av komplexa samhällsfrågor (Nilsson, 2000:167).

Det finns skillnader mellan svenska och amerikanska medier men de grundläggande principerna är fortfarande desamma. Enligt de svenska medieforskarna Lars Nord och Jesper Strömbäck (2003) innebär en ökad marknadsstyrning av media en devalvering av de pressetiska idealen (Ibid. 2003: 53ff). De menar att medierna riskerar att ändra sitt fokus från publicistiska ideal mot vinstintressen där avkastningen till ägarna blir det absolut viktigaste målet. Kostnadsbesparingar på nyhetsredaktionerna och bland redaktionell personal leder till att egenproduktionen minskas och andelen material inköpt av nyhetsbyråerna ökar. De menar också att det leder till en överbetoning av underhållning och sensationell rapportering. ”Medierna ser på och tilltalar människor som konsumenter snarare än som medborgare” (ibid.).

2.3.3 Makten över dagordningen

En grundläggande utgångspunkt för dagordningsforskningen, där framingteori är en underkategori, är i linje med forskare som Walter Lippman i boken *Public Opinion* (1922), om att det är viktigt att skilja på verkligheten och bilden av verkligheten. Detta eftersom de allra flesta politiska samtal mellan medborgare inte har sin grund i egna upplevelser utan i media, i bilden av verkligheten, vilken Lippman därmed kallade pseudoverkligheten. Media och dess påverkan på bilden

av verkligheten är relevant för vår uppsats eftersom det finns utrymme för att få bilden av verkligheten, specifikt bilden av aktivism, att avvika väsentligt från verkligheten. När tolkningen äger rum så sker subjektiva val och därmed gynnas vissa tolkningar av verkligheten på bekostnad av andra (Lippman enl. Söderberg, 2000:97f, 148). Vi kommer att använda oss av Robert M. Entmans begreppsförklaring för frame i hans bok *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*. Varje frame har, enligt Entmans definition, fyra egenskaper. (1) Den definierar problemen och (2) ger ledtrådar till vad som ses som problemens orsak, samt (3) uttrycker moraliska värden och slutligen (4) ger den förslag till lösningar (Entman enl. Strömbäck, 2001:217). Med frame menas, i relation till sociala rörelser, hur aktören definieras, hur aktören agerar och orsakerna till agerandet.

2.4 Sociala rörelser och media

Massmedia har en unik ställning i det moderna svenska samhället, medierna har kommit att spela en dubbel roll i politiken som arena och som aktör (Thörn, 2000:211f). Samtliga politiska aktörer är tvungna att ta en plats i den mediala offentligheten för att nå ut till en majoritet av samhällsmedborgarna. Detta gäller i synnerhet för sociala rörelser (Hellström & Åkerström, 2001:79f).

För sociala rörelser innebär ett tillträde till den mediala offentligheten också en politisk legitimering och ett mått på politisk relevans. Det som media ägnar uppmärksamhet åt anses vara viktigt i samhället. Om en rörelse, tex. Attac, får ett visst utrymme i det mediala rummet innebär det att den politiska aktör man kritiserar, tex. Sveriges regering, måste förhålla sig till rörelsen och i vissa fall faktiskt lyssna till vad rörelsen säger (Gamson & Meyer, 1996:287).

2.4.1 Nya rörelser

Sociala rörelser kan definieras som politiska grupperingar som kämpar för att komma till rätta med sociala och samhälleliga orättvisor i ett samhälle. Eller som: ” [...] the rational result of individuals coming together to pursue collective interests” (Eschle, 2001:2). Denna studie kommer att fokusera på den rörelse som ibland kallas ”antiglobaliseringsrörelsen”. Detta epitet, som delvis skapats av media, är problematisk och många aktivister som är en del av rörelsen motsätter sig benämningen med hänvisning till att epitetet ”antiglobalism” beskriver rörelsen som enbart oppositionell, att termen globalisering i sig är ideologisk och att det stämplar rörelsen som antikapitalistisk (Callinicos, 2003:13f). Medieforskaren Håkan Thörn definierar de nya sociala rörelserna, exempelvis den globala rättviserörelsen¹, som informella kontaktnät mellan aktivister och

---

¹ I denna studie kommer begreppet *den globala rättviserörelsen* användas för att benämna de rörelser och organisationer som deltog vid protesterna i Göteborg juni 2001. Termen ”den globala

grupper. Dessa nätverk byggs upp och aktiveras och mobiliseras när det finns ett gemensamt politiskt mål att arbeta mot, i detta fall George Bushs statsbesök och EU-toppmötet i Göteborg. Thörn menar att nätverken kan ses som ett ifrågasättande av den hierarkiska partipolitiken eftersom dessa rörelser har platta organisationer och därmed saknar krav på lojalitet från dess medlemmar (Thörn 2000:213f). Parallellt med de moderna mediernas utveckling de senaste 50 åren har dessa nya sociala rörelser utvecklats och anpassat sig till den mediala utvecklingen. Framväxandet av det mediala rummet har inneburit en ny typ av offentlighet. Denna nya offentlighet har omformat politiken och inneburit vad Thörn kallar för en ”politikens estetisering”. Denna inriktning ”har inneburit ett minskat utrymme för rationella argumentationens offentliga politiska samtal” (Thörn, 2000:211).

Till skillnad från etablerade parlamentariska politiska aktörer, som tex. Sveriges riskdagspartier, har de nya sociala rörelserna inte automatiskt tillträde till den mediala offentligheten. De är istället förpassade till att spela efter medias regler. Som vi tidigare sett handlar dessa regler i stor utsträckning om att genom symboliska handlingar frambringa ytliga nyheter, många gånger på bekostnad av det politiska budskapet (Gamson & Wolfsfeld, 1993:117ff).

För de sociala rörelserna är demonstrationer och uppseendeväckande aktioner de få möjligheter de har för att väcka mediernas intresse (Smith et al, 2001:401f). Enligt Håkan Thörn har de sociala rörelserna, för att säkerställa en plats i medieflödet, utarbetat två mediestrategier. Den första strategin innebär ett accepterade av medias sensationslystnad och fokus på uppseendeväckande händelser och rörelserna genomför: ”[...] dramatiska medieaktioner” för att få medias uppmärksamhet. Den andra strategin, menar Thörn, är ”upprättandet av egna alternativa rörelsemedier” för att på så sätt förmedla en alternativ bild av rörelsen (Thörn, 2000:212). Dessa två strategier kunde vi se exempel under protesterna vid EU-toppmötet i Göteborg.

Ett problem med den första strategin är att maktrelationen mellan de sociala rörelserna och medierna är asymmetrisk. Det finns ett beroendeförhållande mellan medierna och de sociala rörelserna, men där medierna är mindre beroende av de sociala rörelserna som producenter av nyheter än vad de sociala rörelserna är beroende av ett tillträde till mediala offentligheten. Riskerna finns alltid för de sociala rörelserna att medierna fokuserar på, för rörelserna icke önskvärda händelser, som tex. interna konflikter, våldsamheter och kravaller. Eller att medierna på ett felaktigt sätt vinklar rörelsernas politiska budskap (Smith et al, 2001:1401f).

---

rättviserörelsen” är mindre statisk och mer deskriptiv samtidigt som den är tillräckligt bred för att täcka in det myller av rörelser som tillräknas rörelsen. Vi använder oss också av termen aktivister, ett begrepp som här används för att benämna individer som deltar i utomparlamentariska aktioner.

3 Metod

Vi menar att oavsett vilken metod man använder sig av så anser vi att metoden inte är neutral och att vårt val av metod reflekterar vår syn på verkligheten. Genom att vi exempelvis använder oss av media som material i vår uppsats så säger vi något om verklighetens väsen, dvs. att verkligheten är någorlunda stabil. Vi menar att vi inte studerar en verklighet som är så pass kaotisk att det inte går att studera generella mönster. Å andra sidan tror vi oss inte studera en verklighet som likt ett naturvetenskapligt laboratorium låter sig kontrolleras för att upptäcka lagar som alltid gäller i alla sammanhang (Berg, 2004:4).

3.1 Val av fall

Vi har valt att studera Dagens Nyheters bevakning av protesterna kring EU-toppmötet i Göteborg juni 2001. Händelserna i Göteborg var en av de största politiska händelserna i Sverige hittills under 2000-talet. Bland de rörelser som var inblandade i protestaktionerna innefattades hela spektrumet av rörelser på den politiska vänsterkanten. Valet av toppmötet i Göteborg har även fördel av att den övergripande kontexten kan hållas konstant för de olika politiska aktörerna. Valet av Dagens Nyheter grundar sig i tidningens anseende och att den sätter sina publicistiska ideal högt samt att den många gånger prisats för sitt oberoende och sin opartiskhet. Vi väljer alltså DN eftersom det är vad Patton kallar ett kritiskt fall. Ett kritiskt fall är, enligt dennes definition, de fall som: "permits logical generalization and maximum application of information to other cases because if it's true of this one case, it's likely to be true of all other cases" (Patton, 2002:243).

Genom att begränsa studien till DN:s bevakning av toppmötet i Göteborg, vill vi utsätta teorin för s.k. ogynnsamma omständigheter (Esaiasson et al., 2004:179ff). Med vårt val av DN menar vi alltså att det finns grund för att åberopa logisk generaliserbarhet; om en tidning som DN har en obalanserad bild av sociala rörelser så är det troligt att även annan dagspress har sådana problem och därmed kan resultatet generaliseras till att säga något om den svenska dagspressen i stort (Patton, 2002:236f).

Vi har använt oss av alternativ media och i de fall detta är möjligt jämfört den med DN:s rapportering. De alternativa medierna produceras ofta av aktivister själva med en klar politisk linje, ofta utan formella journalistutbildningar och med begränsad erfarenhet av bevakning av politiska skeenden. Detta kan både vara en fördel och en nackdel. Det krävs att vi är källkritiska och använder oss av alternativ media som en partsinlaga. Dessutom kommer vi att i största möjliga

mån använda primärkällor och vittnesskildringar i sakupplysningar. Vi har använt oss av i huvudsak tidningen Arbetaren, som definierar sig som frihetligt socialistisk och har tydligt mediekritisk ståndpunkt. Vi har valt Arbetaren dels för tidningens politiska profil, som en motpol till DN oberoende liberala ideologi. Valet grundades också i att Arbetaren var den av Sveriges större partipolitiskt obundna ”vänstertidningar”² som hade den mest omfattande bevakningen av händelserna i Göteborg.

Den övergripande principen för vår analys utgörs av en kritisk analys av sociala rörelers mediebild, genom en analys av tidningsartiklar. Denna bild ställs sedan emot den bild som alternativmedia representerar, en sannare bild eftersom denna typ av media arbetar kritiskt gentemot den rådande ekonomiska och politiska ideologin. Alternativ media är en mer oberoende källa (Berg, 2004: 270). Vår metod överensstämmer med sociologen Karl-Erik Rosengrens krav på objektivitet för studier av massmedia. Rosengren gör en tydlig distinktion mellan källor inom- och utom mediasystemet med benämningen *extra mediadata* respektive *intra mediadata*. Rosengren föreslår att massmediernas opartiskhet bäst studeras utifrån bilden av verkligheten, som den skildras i medierna, med en jämförelse mot verkligheten så långt den kan vara känd utanför de etablerade medierna. Rörelserna jämförs alltså utifrån extra media data, det vill säga data hämtas från andra källor än källor från medier som arbetar inom det rådande systemet - *intra mediadata* (Rosengren, 1994).

3.1.1 Avgränsningar

Vi exkluderar således all annan mediebevakning av våra studieobjekt i Lokalpress, Radio och TV. Av praktiska skäl måste det empiriska materialet avgränsas. Vi är medvetna om den snåriga problematik som uppstår kring slutsatsdragningar gällande Sveriges kommersiella mediasystem som helhet, utifrån en analys som utgjorts av endast ett fåtal artiklar i endast en tidning. Det finns stora skillnader mellan de olika medierna i tex. arbetssätt och redaktionsstrukturer och självklart skillnader mellan individuella journalister. Samtidigt har kommersiella medier intressanta strukturella likheter som är intressanta i relation till vår analys, tex. nyhetsvärdering, ägarstrukturer och annonsberoende. Vi menar att en analys av den största tongivande dagstidningen är speciellt intressant i relation till en studie av media som politisk arena. Sveriges största rikstäckande morgontidning, Dagens Nyheter, är i många fall agendasättande i den politiska debatten och normsättande för hur nya företeelser skildras (tex nya sociala rörelser). Det empiriska materialet utgörs av artiklar i Dagens Nyheter under en begränsad tid, 6 juni till 5 Juli 2001. Denna tidsperiod innefattar en del av upptakten, bevakningen av händelseförloppet och en del av efterspelet kring toppmötet i Göteborg.

En fördel med att använda artiklar är att de innan vår tolkning ägt rum uppenbarligen är orörda av andra forskares tolkning, vilket Berg kallar ”reactive

---

² Med Vänstertidningar menar vi en politisk profil som grundar sig i en socialistisk, frihetligt socialistisk eller kommunistisk ideologi.

measurement effects” (Berg, 2004:226). Detta gör dock inte vårt tillskrivande av mening till artiklarna mindre problematiskt. Vi försöker dock lösa detta genom att hela tiden bestyrka våra påståenden genom att ge exempel från de undersökta artiklarna (Berg, 2004:226).

3.2 Kvalitativ granskning

Vi är tveksamma till att kvantitativ metod förmår att skapa en djupare förståelse för en texts mening, särskilt då vi här delvis arbetar med att synliggöra textens latenta sida. Medan kvantitativ metod tenderar att vilja skapa ett betydande avstånd mellan forskaren och det som studeras så deltar vi som tolkare dessutom ofrånkomligen delvis som aktörer, vilket gör kvalitativ metod till en mer användbar strategi i vårt fall. Tolkning är alltid problematisk men det är ofrånkomligt att ingen forskning sker i ett vakuum, varje möte med en text sker utifrån fördomar och vi måste erkänna att detta alltid innebär en viss form av subjektivitet. Dessutom kommer resultatet påverkas av det faktum att vi ligger närmare de sociala rörelserna åsiktsmässigt. Men det faktum att vi är medvetna om problematiken tror vi minskar sannolikheten för att våra åsikter kommer att påverka resultatet och på det sättet att de nödvändigtvis kommer att påverka forskningsprocessen.

3.2.1 Kritisk ideologianalys

Vi vill använda oss av den del av ideologiforskningen som har starkast koppling till marxismen, nämligen kritisk ideologianalys. Denna typ av metod syftar till att avslöja den dominerande eller hegemoniska ideologin och jämföra denna med en sannare bild av verkligheten. Denna textanalytiska inriktning menar att texten inte kan reduceras till sin manifesta nivå utan att den underliggande dolda nivån ska göras tillgänglig för forskaren. Ett viktigt element i denna metod är att det dras en skarp gräns mellan texten och den kontext i vilken texten framkommit, samtidigt som texten hela tiden relateras till den sociala och materiella omgivningen (Bergström & Boréus, 2001:155f, 165).

Vi får inte glömma att skapandet av en text är en i grunden mänsklig aktivitet. Det är därför inte särskilt anmärkningsvärt att hävda att ideologi blir en del utav texten. Detta är ingen ny tanke och heller inte särskilt kontroversiell. Det verkar dock ha uppmärksammats på det viset att tidningar som DN, åtminstone utåt, drar en skarp gräns mellan ledarsidan och det redaktionella materialet, samtidigt som de menar sig ha de pressetiska reglerna som en självklar ledstjärna. För många verkar det vara slutet på idén om ideologi i dagstidningar. Frågan är om så verkligen är fallet.

Vi menar att det i varje text existerar ”collections of symbols expressing vuyers and patterns of meaning” (Berg, 2004:226) och att en text därför inte bör reduceras till sin manifesta del. Den latent delen visar exempelvis hur man pratar om något, vem och vilka åsikter som får komma till tals, vilka ordval som används och vilka antaganden som rapporteringen baserar sig på och vilken tyngd och tid läggs på olika typer av händelser och aktörer (Berg, 2004:226).

3.3 Operationalisering

Vi vill använda oss av både en deduktiv och en induktiv process i förhållande till materialet. Detta eftersom en rent deduktiv strategi riskerar att enbart anpassa teorin till materialet, och därmed producera resultatet som bekräftar vår förförståelse. Att bara använda sig av induktiv strategi skulle vara problematiskt på sitt sätt. Dels har vi det omvända problemet om att anpassa materialet så att det passar teorin. Dels finns det en risk med induktiva strategier, nämligen att hävda att det går att säga lite för mycket, då man inte kan ha samma krav på verifiering inom denna strategi (Berg, 2004:272f).

Vi kommer därför att försöka kombinera dessa strategier, förhoppningsvis kan material och teori mötas halvvägs. Med grund i materialet försöker vi sedan hitta generella mönster (Berg, 2004:276).

Öppen kodning har visat sig vara en användbar strategi för oss vad det gäller att arbeta konkret med vårt material. Berg beskriver strategin i fyra olika steg:

1. Fråga materialet specifika frågor genomgående som är i linje med studiens syfte.
2. Analysera materialet mycket noggrant.
3. Avbryt ofta kodningen för att göra teoretiska anteckningar (för att inte glömma och för att kunna få idéer och kategorier grunde i materialet).
4. Anta inte analytiska kategorier i förväg, särskilt inte traditionella sådana. Var beredd på och öppen för att materialet kan visa en annan inriktning än vad som var väntat (Berg, 2004:278ff).

I linje med den öppna kodningens första steg har vi använt följande frågor gentemot materialet:

- * Hur beskrivs de sociala rörelserna?
- * Vilken kategorisering av de sociala rörelserna går att återfinna i texterna?
- * Vart läggs fokus?
- * Får alla relevanta sidor komma till tals?
- * Används sekundära eller primära källor?

4 Protesterna i Göteborg 2001

Sverige tog över ordförandeskapet för EU:s ministerråd i januari 2001. I april urartade en demonstration i Malmö med sammandrabbningar mellan polis och demonstranter. Inför EU-toppmötet i Göteborg var farhågorna att kravallerna skulle bli ännu värre. Mellan den fredagen den 15 juni och lördagen den 16 juni 2001 skulle flera av de europeiska ledarna samlas inne på svenska mässan i Göteborg. Det planerade statsbesöket av USA:s president George Bush bidrog till en bred mobilisering av protestaktioner och demonstrationer. Motståndet organiserades av två paraplynätverk: Göteborgsaktionen och Nätverket Göteborg. För att undvika de konfrontationer som ägde rum i Malmö ett par månader före EU-toppmötet, inleddes en öppen dialog mellan kommun, polis och de två nätverken. Under månaderna som föregick toppmötet talade man i media om en ”Göteborgsanda”, en anda som sades representera ett steg mot en mer öppen dialog mellan aktivister och myndigheter.

4.1 Övergripande analys av materialet

Det första steget i analysen är en övergripande bearbetning av materialet där vi söker efter generella mönster och tematiska drag i texterna. Vi har också försökt definiera de mest prominenta aktörerna i sammanhanget. Detta har vi gjort genom genomläsningar och anteckningar. Denna primära övergripande analys tjänar som underlag för den följande analytiska kategoriseringen.

De mest frekventa aktörerna, förutom rörelserna själva och de enskilda aktivisterna, är företrädare för polisen och enskilda polismän.

4.2 Analytiska kategorier

Våra övergripande analys har gett oss underlag till att gå vidare till att konstruera de analytiska kategorierna. Dessa kategorier är sprungna ur det empiriska materialet och är således inga på förhand givna kategorier. Vi har baserat dem på en grov indelning efter tre olika kontexter som bevakningen av de sociala rörelserna presenteras i. Det är en grov sortering för att strukturera och indela bevakningen och en del i processen av att analysera rörelsernas mediebild.

Den första analyskategorin kallar vi för *ideologi och politik* och inrymmer de artiklar eller delar av artiklar som, åtminstone på ett ytligt sätt, behandlar rörelsernas politiska budskap. Under denna kategori har vi valt att inkludera utsagor från samtliga aktörers utsagor om rörelsernas politiska grund.

Den andra analyskategorin kallar vi för *dialog och debatt* och innefattar de artiklar som skildrar dialoger och debatter mellan de sociala rörelserna själva och mellan de sociala rörelserna och företrädarna för den parlamentariska politiken. I den tredje och sista analyskategorin, *demonstration och konfrontation*, analyseras de texter som behandlar de sociala rörelserna i relation till de fredliga demonstrationerna, kravallerna och konfrontationer med polisen.

4.2.1 Ideologi och politik

I denna typ av rapportering behandlas de sociala rörelserna som politiska subjekt. De får själva komma till tals om sin övertygelse, sina mål och visioner. För att artiklarna ska kategoriseras in i detta fack så är det inte tillräckligt att tala om aktivisterna som politiska objekt. Det finns vissa artiklar som nämner rörelsernas ideologi på ytan. Men ofta ägnas istället stora delar av artiklarna till miljöbeskrivningar och med målande ordalag beskrivningar av aktivisternas utseende. Artiklarna präglas av en tydlig estetisering och dramatisering. De artiklar som, enbart på ett ytligt sätt, berör aktivisternas åsikter och budskap är, sett till antal och textmassa, mycket begränsade. Det är framförallt två sociala rörelser som ges mest utrymme, Attac och AFA (Anti-Fascistisk Aktion). Attac är den enda rörelse som genom egna utsagor ges utrymme för några längre utläggningar om sitt politiska budskap (tex. DN, 010614 s. A12). AFA:s politik uttrycks mycket fåordigt med citat från rörelsens hemsida ("Toppmötet: Alternativ utanför staketet", DN, 010613 s. A14).

Övergripande ligger fokus på aktivisten som ett aktivt objekt dvs. aktivisternas metoder och aktioner. Aktionerna beskrivs som ett skådespel snarare än som en politisk handling. Orsakerna till aktionen eller dess politiska budskap kommer i samtliga artiklar i skymundan. Utsagor från företrädare för de sociala rörelserna, de få som finns, präglas av en närmast slagordsliknande retorik. Detta blir tydligt när rörelsen Globalisering underifrån presenteras i en artikel med rubriken "De gör uppror mot kapitalet" (DN, 010613 s. A15). Detta fenomen kan ha sin orsak i de enskilda individernas bristande retoriska förmåga. Att rörelserna faktiskt enbart uttrycker sig i den typen av ordalag. I vissa fall är detta det mest troliga

fallet. En jämförelse med de alternativa mediekällor som analyserats så presenteras en helt annan retorik, detta är tydligt i tex. artiklarna ”Arbetaren samtalar med aktivisterna” och ”Koll på EU” (publicerade i Arbetaren nr. 24 2004).

Ett mindre undantag är artikeln ”Alternativa visioner. Göteborgsaktionen är långt mer än en toppmötesturnerande gatuprotest” där fokus ligger på innehållet i det politiska budskapet, en mångfald bland rörelser och en framställning av aktivisterna som politiska subjekt (DN, 010614 s. B02). Det används enbart primära källor och bara aktivisterna och journalisten får komma till tals.

4.2.2 Dialog och debatt

Dialog mellan utomparlamentariska grupper, tex. i de alternativa forum för debatt och diskussion som organiserades, lyser med sin frånvaro i DN:s rapportering. I alternativa media kunde man läsa om de myller av alternativa konferenser, workshops, föredrag och debatter som hade hundratals besökare (Arbetaren, nr. 24, 2001).

Följande inledning är talande för mediernas nyhetsvärdering: ”Sommarens hetaste motståndsvecka börjar i seminarieform. En typ av politisk aktivism som är totalt värdelös när det gäller att skapa löpsedlar” (DN, 20010614 s. B02). I övrigt så rapporteras dialogen mellan aktivister enbart när företrädare för den parlamentariska politiken är närvarande (se tex. DN, 010614 s. A12).

”Och regeringen, som vill vinna den radikala ungdomens hjärta, gör den här gången ett försök att leva upp till de löften om dialog med demonstranter som Göran Persson gav i början av ordförandehalvåret” (DN 20010613).

Ordval som ”[...] vinna den radikala ungdomens hjärta [...]” ger intrycket av en förminskning och en bagatellisering av rörelserna.

I en artikel som beskriver Globalisering Underifrån visas samma asymmetriska maktrelation. Där aktivisterna i det närmaste ska visa tacksamhet att regeringen tar sig tid till dialog. ”[...] ignorerar regeringens utsträckta hand” (DN, 010613 A15). Artikeln ger ingen information om vilka motiven rörelsen har till att inte vilja delta i dialogen. Detta ger läsaren, utan förkunskaper, svårigheter med att förstå logiken bakom ”vägrandet”. Bilden på DN:s förstasida den 14 juni föreställer Göran Persson i upphöjd position talandes till en samling sittande åhörare - ”aktivisterna” (DN, 010614 s. A1). Bilden skulle illustrera den dialog som iscensattes av regeringsföreträdare och kritiker. Artikeln inne i tidningen, precis som bilden på framsidan, ger inte intrycket av en dialog mellan två jämbördiga parter. I artikelns inledning beskrivs dialogen som: ”Det är första gången som demonstranter vid ett EU-toppmöte har bjudits in för en direkt dialog med makthavarna” (DN, 010614 s. A12). De deltagande sociala rörelserna definieras som ett aktivt subjekt, demonstranterna, till skillnad från statsråden som benämns som, makthavarna. Detta exemplifierar fokuseringen på de sociala rörelsernas aktioner framför en fokusering på rörelserna som politiska subjekt. En analys av artikelns disponering visar på en tydlig fokusering på den

parlamentariska makten. Merparten av artikeln ägnas åt Göran Persson och de andra statsrådets utläggningar. Om man jämför DN:s artikel med vad tidningen Arbetaren skriver om samma händelse får man reda på att ”kritikerna” utgjordes av sju personer som representerade en rad olika organisationer. I tidningen Arbetaren återges debattens politiska substans mer utförligt och fler aktörer får ta plats i bevakningen (Arbetaren, 2001 nr. 24). I en artikel som beskriver en aktion som Göteborgs ickevåldsnätverk utförde när de tältade vid svenska mässan, är en av de få artiklar som behandlar EU-toppmötet och aktivisterna i samma kontext (DN 20010613 s. A10). I övrigt är det en tydlig särskiljning mellan den parlamentariska politiken och de utomparlamentariska rörelserna. De särskiljs både i rumslig och politisk kontext. Vi menar att detta är en del i avideologiseringen och bidrar till att undergräva de sociala rörelsernas trovärdighet och motverkar en bild av rörelserna som förespråkare av trovärdiga politiska alternativ.

4.2.3 Demonstration och konfrontation

I de förgående kategorierna har de sociala rörelserna och aktivisternas mediebilder analyserats i relation till deras politik och i relation till dialogen med den parlamentariska politiska makten. Den tredje analyskategorin innefattar hur demonstrationerna bevakas. Vilket budskap förknippas den anonyma demonstranten med?

I boken *The whole world is watching* presenterar Todd Gitlins en studie av den amerikanska fredsrörelsens demonstrationer Vietnamkriget. Gitlins studie visar att demonstranternas politiska budskap placerades inom ramar som skiljde dem från den allmänna politiska diskursen. Han visar också på de amerikanska mediernas tydliga fokusering på våldsamma demonstrationer framför fredliga sådana. Med följden att relativt små och oviktiga, men dock våldsamma, händelser gavs oproportionellt stort utrymme och präglade den efterföljande samhällsdebatten (Gitlin, 1980:27f).

DN:s rapportering kring demonstrationerna i Göteborg följde liknande mönster. Sammantaget ägnas rapporteringen om våldsverkarna oproportionerligt stort utrymme. Fenomenet att medierna fokuserar på förhållandevis få våldsyttningar, och gör dessa till huvudfokus kallar Thompson för journalistisk diskursiv elaborering och kan enligt Thompson leda till att små men spektakulära händelser i vissa fall ges hundratals gånger större utrymme än de logiskt borde få (Thompson, 1995:107ff).

I artikeln ”Upploppen vid EU-toppmötet. Kravallerna som skakade Sverige” (DN, 20010708 s. A06) fortsätter fokuseringen på våldet även om rapporteringen inkluderar mer av polisbrutalitet, vilket framställer de fredliga aktivisterna i bättre dager. Det är trots denna upprättelse, under toppmötets efterspel, fortfarande inte ett fokus på rörelserna som politiska subjekt utan det handlar bara om en annan typ utav våld. Ett annat exempel på detta är ”Tio tyskar sänds hem av Göteborgspolisen” (DN, 20010615 s. A06) där Göteborgsaktionen (ickevåldsnätverk) får uttala sig om att polisen sänder tillbaka utländska

medborgare och därmed fråntar dem rätten att demonstrera i Göteborg. Göteborgsaktionen menar i artikeln att "rättssäkerheten är i fara" eftersom det sker med "enbart polisens misstankar som grund" och att besluten är "godtyckliga". Håkan Jaldung menar å sin sida att eftersom dessa "gjort sig skyldiga till brott i samband med upplopp och demonstrationer" så var detta ett tillräckligt skäl.

I artikeln "Kravallerna i Göteborg - Chefen nöjd med polisens arbete" (DN, 20010622, s. A06) nöjer sig journalisten med att polisen, representerad av polismästare Håkan Jaldung, får uttala sig om det våld som aktivister, vilka kallas "den svarta mobben" eller "ligisterna" sägs ha riktat mot polisen. Efter att han definierat vad aktivisterna är tillägger han: "jag tar varje polismans kritik på allvar" och tillbakavisar aktivisternas kritik att polisen kastat sten på aktivisterna. Båda sidor får inte komma till tals i artikeln även om aktivisterna sannolikt har en annan bild av skeendet.

Det finns en stor åtskillnad i DN:s rapportering mellan militant aktivism och de rörelser som enbart ägnar sig åt ickevåld. Icke-våldsnätverk får större utrymme i artiklar som handlar om båda kategorierna och journalisten tar information från dem i större utsträckning genom att intervjua dem direkt. För de grupper som inte utesluter våld som metod är det tvärtom. De talas om och de citeras ofta inte. Om aktivister inte förespråkar icke-våld så citeras snarare hemsidor eller så får andra politiska aktörer tala om dem. Icke-våldsnätverk kommer dessutom ofta först i texten om båda dessa mediekategorier kan återfinnas. Icke-våldsnätverk tenderar att inte skylla våldsamheter på polisen i samma utsträckning som de mer militanta grupperna. Dessa mönster är tydliga i artiklarna "Kravallerna i Göteborg-Aktivister varnar för mer våld" (DN, 20010705, s. A06) och "Toppmötet-Alternativ utanför staketet" (DN, 20010613, s. A14). Särskilt i den senare av artiklarna vilken, ironiskt nog, har som syfte att göra en genomgång av vad de olika sociala rörelserna vill. Den första rörelsen som tas upp separat d.v.s. inte som den del utav paraplynätverket Göteborgsnätverket är Attac, vilken vi får veta "betonar starkare än de flesta andra behovet av dialog framför konfrontation" (DN, 20010613, s. A14). Sedan tas andra ickevåldsnätverk upp som exempelvis vita overallrörelsen och globalisering underifrån. Dessa behandlas som politiska subjekt och citeras direkt om sin ideologiska substans. Om och om igen understryks det att det är ickevåld som gäller. När det så blir dags för rörelser som AFA och Reclaim the streets så får de betydligt mindre utrymme och de citeras bara om de talar om våld och mindre frekvent talar journalisten med dem direkt. AFA får exempelvis tala via sin hemsida och sina flygblad om att de ska "agera, blockera och sabotera" och att våldsamheterna i Seattle bara skulle vara "'peanuts' i jämförelse med vad som nu väntas i Göteborg. Vi får dessutom veta av journalisten Tove Nandorf att Reclaim the streets vill "ockupera Göteborgs paradgata", vilket är anmärkningsvärt även om hon senare i texten räddar sig delvis genom att tillägga "symboliskt återta staden från marknadskrafterna" så är det en tydlig vinkel att fokusera på våldet. Denna bild blir ännu tydligare när det enda citatet (med okänt ursprung för läsaren) är att rörelsen ser sig själv som "en del av en bredare militant utomparlamentarisk vänsterrörelse" (DN, 20010613, s. A14).

Konfrontation och våld står i centrum även i de artiklar som *enbart* beskriver de ”fredliga” demonstrationerna. Ett exempel på detta är DN:s bevakning av den EU-kritiska demonstrationen rum som den 16 juni samlade mer än 20 000 demonstranter. I artikel beskrivs demonstranterna som ”[...] i alla åldrar, många äldre, men mestadels glåmiga, frusna och uttröttade unga [...]”. Endast två rader ägnas åt demonstrationens politiska budskap ”[...] banderoller mot Schengen, EU, EMU och kapitalismen” (DN, 010617 s. A5). Om inte läsaren har grundliga förkunskaper om de politiska frågor som tas upp blir det nästintill omöjligt för läsaren att bilda sig en egen uppfattning om demonstrationens politiska budskap.

Istället ägnas artikelns huvudfokus, uppskattningsvis två tredjedelar av den totala textmängden, åt att beskriva hotbilden och det ”svarta blockets” närvaro. Man får intrycket av att de demonstrerande massorna och det svarta blocket i synnerhet, är på gränsen att när som helst bryta ut i kravaller.

Samtidigt förknippas och relateras alla demonstranter med våldsverkarna: ”Det vore lätt om man nu kunde säga att det går en klockren gräns mellan maskerade ligister och fredliga demonstranter, men så enkelt är det inte” (DN, 010616 s. A1).

5 Avslutande diskussion

Vi har med en tydlig teoretisk utgångspunkt och konsekventa analysmetoder försökt visa på tendenser och tecken på en vinklad mediebild av de sociala rörelserna. Vi vill understryka att detta är en tolkning som ska ses just en tolkning. Vi är också medvetna om att vi har analyserat endast en tidnings bevakning av en relativt extrem händelse. Vi vill dock hävda att de mönster i bevakningen som vi har funnit visar på en ideologiskt vinklad bild av verkligheten. Det är tydligt att DN:s bevakning i huvudsak har inriktat sig på de kravaller och våldshandlingar som ägde rum under toppmötet. Den slutsatsen är inte särskilt kontroversiell och relativt väntad. Vi menar att fokuseringen på våldet är en ideologisk teknik för att avideologisera av de sociala rörelsernas politiska laddningen. Att DN valde att fokusera på en minoritet våldsverkare istället för de tusentals demonstranter som protesterade på Göteborgs gator menar vi är en del i en ideologiskt vinklad mediebild.

Mediernas mer välvilliga rapportering av Attac grundar sig i rörelsens ideologiska grund. Attac får mer utrymme på egna villkor och en mer saklig mediebild går att utläsa i jämförelse med rörelsen Globalisering Underifrån som också har en tydlig ickevåldsprincip men, till skillnad från Attac, ifrågasätter de maktsfärer som det kapitalistiska systemet och den parlamentariska politiken bygger på.

DN:s bild av de sociala rörelsernas protester utgörs i huvudsak av en dikotomiserad och grovt förenklad bild av en batalj mellan två stridande parter, det svart blocket och polisen. Denna ”svartvita” bild gör det svårt för läsaren att bilda sig en mer nyanserad bild av komplexiteten i protesterna och det lämnar inget utrymme för en diskussion kring de politiska alternativ som aktivisterna förespråkar.

Nyhetsvärderingen och mediologiken anser vi spelar en stor roll i framdrivandet av en dramaturgiskt regisserad journalistik med ett starkt fokus på sensationer. Detta menar vi begränsar den mediala arenans tillgänglighet och möjligheterna för sociala rörelser tillträde till den mediala offentligheten och samtidigt att gestaltas korrekt och definieras som ett politiskt subjekt.

I en studie som utfördes en månad efter händelserna i Göteborg undersöktes av en grupp forskare anknutna till Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet (Granström et al. 2001). Vår slutsats att polisens agerande i samband med kravallerna skildrats positivt i media bekräftas delvis i undersökningen. De undersökta tidningarnas bevakning präglas av en avpolitisering av protesterna. Där de sociala rörelserna som deltog i manifestationerna i huvudsak skildrades som en antagonistisk kraft riktad mot polisen. Det politiska etablissemangen, d.v.s. EU-politikerna, skildras som vänliga och kraftfulla människor. Samhällets beskyddare, d.v.s. poliserna, framställs som i

huvudsak kraftfulla och aggressiva. Bilderna visar emellertid att även poliser är sårbara. Etablissemangets ifrågasättare, d.v.s. demonstranterna, framställs också som i huvudsak offensiva och aggressiva. Dock kompletteras detta med bilder som visar att demonstranterna trots allt är underlägsna och dominerade av poliserna (Granström et al., 2001:9). Denna bild bekräftas av Johanna Parikka Altenstedt, doktorand i mediepedagogik, som genom en underökning baserad på tidningsartiklar och ögonvittnesskildringar visar på den svenska pressens okritiska inställning till polisens agerande. (Altenstedt, 2001).

I en artikel i pressens interna tidning *Journalisten*, skriver Kajsa Olsson ett par dagar innan protesterna om svårigheten med skildringen av rörelser med icke-hierarkisk struktur och den enskilde journalistens begränsade möjlighet att skildra helheten:

”Det är svårt att göra reportage om en rörelse som består av många olika huvuden (och vissa som inte verkar ha något huvud alls). [...] Hur den enskilde reportern än bär sig åt, kommer han eller hon bara att kunna rapportera en liten skärva av händelserna till redaktionen. Där ska någon som förväntas ha överblick försöka pussla ihop skärvorna till en helhet.” (Olsson, 2001).

Olssons inlägg belyser en komplex problematik med flera faktorer där ökad arbetsbörda, förutfattade meningar och direkt praktiska problem kan påverka nyhetsbevakningen. Olsson skriver att det är svårt att skildra icke-hierarkiska rörelser, men inte omöjligt. Däremot är det säkert många journalister som på grund av resurs- och tidsbrist väljer den enkla vägen. Denna press på journalisterna har sin bakgrund i en industrialisering av nyheter där allt färre journalister ska producera större mängder text och där sensationer premieras framför mer djupgående journalistik som ger utrymme åt mer komplexa samhällsfrågor.

Artikeln kan också ge en indikation på en föreställning om politik, och särskilt sociala rörelser, som svårgreppbar om den inte håller sig inom de traditionella ramarna. En föreställning som vi menar har sin grund i en bredare ideologisk föreställning och bidrar till att radikala röster marginaliseras i medierna. Samtliga artiklar som skildrade de fredliga demonstrationerna i Göteborg sätter de i relation till de våldsamheter som ägde rum. Som Thörn menar att de sociala rörelsernas mediastrategier ska motverka det asymmetriska maktförhållandet mellan media och de sociala rörelserna. Vilka konsekvenser får denna mediestrategi för de aktivister som har en uttalat ickevålds princip om media fokuserar på. (Clutterbuck i Parsmo, 2002:159). Med Thompsons ideologibegrepp så menar vi att DN gett en ideologiskt vinklad bild av de sociala rörelserna under protesterna i Göteborg 2001. Genom avideologiseringen av rörelsernas aktioner och trivialiseringen av de sociala rörelsernas kritik mot rådande maktförhållanden menar vi att DN:s rapportering bidrar till att försvara och förstärka dominansförhållanden i samhället.

Vår analys visar att alla delar i Thompsons ideologibegrepp återfinns i DN:s rapportering. Den första dimensionen i ideologibegreppet *förskjutning* av begrepps betydelse. Detta är särskilt i förhållande till vilken betydelse aktivister och demonstranter tillskrivs. De relateras uteslutande till våldshandlingar och

förknippas med kravaller och stenkastning. Protestanternas sakfrågor tas inte upp på allvar, enbart i förbifarten, och de framstår inte som alternativ till den rådande politiska och ekonomiska ordningen.

De aktivister som får representera den ”svarta mobben” får enbart uttala sig i relation till våldet. Deras utsagor ges enbart utrymme om de bekräftar schablonbilden som apolitiska våldsverkare. I vissa fall tillskrivs dessa våldshandlingar en viss politisk mening i relation till någon diffus systemkritik.

Denna bild skiljer sig markant i en jämförelse med alternativ media. Är det så konstigt att en alternativ media skiljer sig från DN? Nej, det är en föga uppseendeväckande slutsats. De alternativa medierna har enligt vår mening inte något större sanningsanspråk utan vi har använt oss av de alternativa mediekällorna för att kontrastera och nyansera DN:s mediebild av de sociala rörelserna. I vissa fall exempel på hur rörelser och händelser kan skildra annorlunda. Ligger det inte på aktivisternas ansvar hur de citeras i media?

Huvudproblemet som vi ser det är att för de flesta rörelser, tex. AFA eller Globalisering Underifrån, så är rörelsernas egna utsagor fåfräknade. Vanligare är att det är journalister skriver om organisationerna eller om deras politik. Ofta genom korta citat från rörelsernas hemsidor.

De alternativa medier vi har analyserat visar på en klar skillnad i rörelsernas mediebild. Demonstrationerna präglas inte av samma dikotomi mellan det svarta blocket och polisen. De står för en mer nyanserad bild av våldet och delvis ger läsaren större möjligheter att förstå logiken och idologierna bakom aktivisternas handlande. Framför allt ägnas mer utrymme åt rörelsernas egna utsagor om sin egna politik. Längre citat med tydligt fokus på rörelsernas politik och inget annat är det som framförallt präglar den alternativa bilden. Rörelserna definieras som politiska subjekt till skillnad från aktiva objekt.

I DN:s mediebild beskrivs aktivisterna nästan uteslutande som ”ligisterna”, ”autonoma” eller ”det svarta blocket” och de blir ännu mer svårförståliga eftersom artiklarna enbart mycket ytligt nämner deras politiska budskap. De porträtteras som hotfulla och avideologiserade och därmed som ett hot mot demokratin. Fokus på våldet och aktivisterna som enbart en aktiv aktör snarare än en politisk kraft, ger en differentierad bild av motståndet. Vi menar att många av rörelserna inte skiljer sig åt nämnvärt ideologiskt utan att det är metoderna som skiljer dem åt. Aktivisterna i allmänhet beskrivs inte som politiska subjekt och det blir därmed svårt att förstå logiken bakom slagorden och deras aktioner.

Vi anser det vara högst problematiskt att det mediala rummet, åtminstone i DN, långt ifrån utgör en neutral arena där de sociala rörelserna har tillträde. De sociala rörelserna får ett begränsat utrymme som dessutom inte tar rörelsernas politik på allvar eller ens ger dem möjlighet att delta i den offentliga politiska debatten. Denna slutenhet i det mediala rummet, förrängning och trivialisering av rörelsernas politik menar vi är ett långt större hot mot demokratin än ett fåtal stenkastande individer.

6 Referenser

- Alvesson, Mats – Deetz, Stanley, 2000. *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Berg, Bruce, L., 2004. *Qualitative research methods – for the social sciences*. 5:e upplagan Long Beach: Pearson
- Bergström, Göran – Boréus, Kristina, 2000 *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Bourdieu, Pierre, 1998 Om televisionen. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag
- Callinicos, Alex, 2003, ”En oväntad händelse” i *Fronesis* nr 16-17 s. 145-160.
- Chomsky Noam - Herman, Edward S., 1994 *Manufacturing Consent – The Political Economy of the Mass Media*. London: Vintage
- Chomsky, Noam, 1991. *Necessecary illusions – Thought control in democratic societies*. Worcester: Billing and sons.
- Clifford Bob 2005. *The marketing of rebellion : insurgents, media, and international activism* Cambridge: University Press
- Eagleton, Terry, 2000. *Ideology* 7:e upplagan London: Verso
- Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2004. *Metodpraktikan*. 2:a Upplagan Stockholm: Norstedts Juridik.
- Eschle, Catherine. 2001. *Global Democracy, Social Movement and Feminism*. Oxford: Westview press.
- Falkheimer, Jesper, 2001. *Medier och Kommunikation – En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Gamble, Andrew – Marsh, David (Red.), 1999. *Marxism and Social Science*. London: Macmillan press.
- Gamson, William A, 1992. *Talking Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gamson, William A – Meyer David S, 1996. ”Framing political opportunity”, 275-290 i Doug McAdam, John D McCarthy och Mayer N Zald (red.) *Comparative Perspectives on Social Movements*. Tredje upplagan. New York: Cambridge University Press.
- Gilje, Nils - Grimen, Harald, 1995. *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. 2:a uppl. Göteborg: Daidalos.
- Gitlin, Todd, 1980. *The Whole World Is Watching*. Berkely: University of California
- Habermas, Jurgen, 2000. *Den postnationella konstellationen*. Göteborg: Daidalos.
- Hadenius, Stig – Weibull, Lennart, 1993 *Massmedier: En bok om press, radio och TV*. Stockholm: Bonnier Alba
- Hadenius, Stig – Weibull, Lennart, 1999. *Massmedier: Press, radio och TV i förvandling*. Stockholm: Bonnier Alba

- Hadenius, Stig – Weibull, Lennart, 2003. *Massmedier – En bok om press, radio & TV*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag
- Hellström, Anders – Åkerström, Marja, 2001. *Spegel eller vrångbild: en granskning av medierna under Sveriges EU-ordförandeskap med fokus på EU-utvidgning och Attac*. Stockholm: Institutet för mediastudier.
- Hindess, Barry, 1995. "Marxism", s. 312-332 I Robert E. Goodin & Philip Pettit (eds.), *A Companion to contemporary Political Philosophy*. Oxford: Blackwell
- Hvitfelt, Håkan, 1985. *På första sidan – en studie i nyhetsvärdering*. Stockholm: Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar.
- Josefson, Dan (red.) *Välkommen till mediefabriken*. Stockholm: Ordfront
- Keck, E. Margaret – Sikkink, Kathryn 1998. *Activists beyond borders*. London: Cornell University Press
- Lappalainen, Tomas, 2001, "Fri opinionsbildning eller åsiktsmonopol?" S. 201-208 i Josefson, Dan (red.) *Välkommen till mediefabriken*. Stockholm: Ordfront
- Liliequist, Marianne & Lundälv, Jörgen (red.): *Gatans Politik: Göteborgsdemonstrationerna juni 2001: Ur Mediernas, Polisernas och Demonstranternas Perspektiv*. Göteborg: Meyers.
- Lippmann, Walter, 1922. *Public Opinion*. New York: Macmillan.
- Lundquist, Lennart, 1997. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur
- Marsh, David – Stoker, Gerry (red.), 2002. *Theory and Methods in Political Science*. New York: Palgrave Macmillan.
- McAdam, Doug – McCarthy, John D. – Zald, Mayer N. (red.), *Comparative Perspectives on Social Movements*. Tredje upplagan. New York: Cambridge University Press.
- McChesney, Robert W, 2001. *All makt åt medierna*. Stockholm: Bokförlaget DN
- McManus, John, H, 1994. *Market-driven journalism*. London: Sage publications
- McQuail, Denis, 2000 *Mass Communication Theory*. Oxford: The Alden Press.
- Nilsson, Malin. 2001. "Politikens medialisering. Massmedier som aktör och arena för politisk kommunikation", i Hanson, Bengt, (red.) 2001. *Politisk kommunikation och demokrati*. Lund: Studentlitteratur.
- Patton Quinn, Michael, 2002 *Qualitative Research & Evaluation Methods* 3ed. Thousand Oaks. Sage Publications, Inc.
- Peterson, Olof – Djerf-Pierre, Monika – Strömbäck, Jesper - Weibull, Lennart, 2005. *Mediernas integritet*. Stockholm: SNS Förlag.
- Petersson, Olof - Carlberg, Ingrid, 1990. *Makten över tanken*. Stockholm: Carlssons
- Rosengren, Karl- Erik – Arvidson, Peter, 2002. *Sociologisk Metodik*. Malmö: Liber.
- Rosengren, Karl-Erik i Wallin, Ulf 1994 *Vad fick vi veta? – En studie i svenska nyhetsmediers rapportering åren före folkomröstningen av EU*. Göteborg: Inst. För journalistik och masskommunikation Göteborgs universitet
- SOU, Statens Offentliga Utredningar, Kulturdepartementet, 1994:94. *Dagspressen I 1990-talets medielandskap: en expertrapport från pressutredning – 94* Stockholm: Norstedts tryckeri AB
- Strömbäck, Jesper, 2000. *Makt och medier*. Lund: Studentlitteratur

- Thompson, John, B., 1990. *Ideology and modern culture - Critical Social Theory in Era of Masscommunication*. Oxford: Stanford University Press.
- Thompson, John, B., 1995. *The media and modernity: A Social Theory of the media*. Cambridge: Plity Press
- Thörn, Håkan, 1997. *Modernitet, sociologi och sociala rörelser*. Göteborg: Sociologiska institutionen vid Göteborgs Universitet.
- Thörn, Håkan, 2000. ”Miljörörelsen och den nya politikens former – mot en ’glokal’ politik?”, 190-224 i Anders Neergaard och Ylva Stubbergaard (red.) *Politiskt inflytande*. Lund: Studentlitteratur.
- Wijk, Erik, 2002. *Göteborgskravallerna och processerna*. Stockholm: Manifest.

6.1 Artiklar

- Corner, John, 2003 ” Debate: The Model in Question - A Response to Klaehn on Herman and Chomsky” *European Journal of Communication* Nr. 3 s. 367–375. 4 December 2005
- Gamson, William A – Wolfsfeld, Gadi, 1993. ”Movements and Media as Interacting Systems”, *The Annals of the American Academy* vol 528, 114-125.
- Herman, Edward, S., 2003-12-9 ”The Propaganda Model: A Retrospective” <http://www.chomsky.info/onchomsky/20031209.htm>. 20 november 2005
- Hertog, James K. – McLeod, Douglas M., 1995. “Anarchists wreak Havoc in Downtown Minneapolis : a multi-level study of media coverage of radical protest”. i *Journalism and Mass Communication* nr 151 s.
- Klaehn, Jeffrey, 2002 “A Critical Review and Assessment of Herman and Chomsky’s ‘Propaganda Model.’“ *European Journal of Communication* Nr. 2 s. 147–182. <http://www.chomsky.info/onchomsky/2002---02.pdf> . 1 december 2005
- Klaehn, Jeffrey, 2003 “Debate: Model Construction: Various Other Epistemological Concerns - A Reply to John Corner’s Commentary on the Propaganda Model” *European Journal of Communication* Nr 3 s. 377-383 <http://staff.stir.ac.uk/david.miller/teaching/Klaehn-reply.pdf> . 4 december 2005
- Hägquist, Lennart, 2002 ”Farhågor och förhoppningar. Göteborgs-Posten bild av protesterna mot EU-mötet sommaren 2001” i Lilliequist, Marianne – Lundälv, Jörgen Gatans politik – Göteborgsdemonstrationerna juni 2001. Gävle: Meyers.
- Mafra, Rennan Lanna Martins, 2004. ”Social movements, strategic communication, media and public deliberation: “spectacular” and “argumentative” dimensions” www.pucrs.br/famecos/iamcr/textos/mafra.pdf. 4 december 2005.

6.2 Empiriskt material

Dagens Nyheters bevakning av EU-toppmötet Göteborg under tidsperioden 6 Juni – 5 Juli 2001. www.dn.se

Alternativ medias bevakning under samma tidsperiod:

Arbetaren nr. 23 och 24

www.arbetaren.se.

ETC Altenstedt, Johanna, Parikka, 2001. ” Märkliga händelser under toppmötet” i ETC 2001-08-16 www.etc.se. 14 december 2005.

Journalisten Olsson, Kajsa, 2001. ” I jakten på en tendens är det lätt att hamna fel” i Journalisten 2001-05-11.

http://www.journalisten.se/kronika.aspx?article_id=2432. 8 december 2005.

Yelah, www.yelah.net.